

СТАНОВИЩЕ НА КНСБ ПО ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ЗА 2012 г. НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Основни допускания при изготвяне на проектобюджет 2012

В проектобюджет 2012 се залага ръст на БВП от 2.9% , ръст на бюджетните приходи от 9.6%, запазване на основните данъчни ставки по ЗДДС, ЗКПО, ЗДДФЛ и преобладаващата част от акцизите, на продължаващо преместване на данъчната тежест от преките към косвените данъци, ръст на бюджетните разходи – с 5.9%, равнище на средногодишната инфлация от 3.2% , плавен ръст на потреблението /без указани параметри/, ръст на капиталовите разходи – с 43.8%, размер на ПЧИ – 2.8% от БВП, преразпределителна роля на държавата в размер на 36.5% от БВП, бюджетен дефицит 1.3% от БВП, неснижаем остатък на фискалния резерв – 3 млрд. лв. , ръст на държавния дълг – от 16% на 18.7% от БВП.

По отношение на основните социални показатели е заложено: равнище на безработица - около 11.5%, няма предвиждане за увеличение на минималната работна заплата за страната, повишаването на заплатите в бюджетния сектор ще се търси основно по линия на реструктуриране и намаляване на заетостта, остават непроменени размерите на помощите и обезщетенията. Специално за държавната администрация ще се въведе нов модел на организация на работната заплата. Няма да се извършва актуализация на пенсиите и няма да се премахне тавана на максималната пенсия.

Основни изводи:

Продължава тенденцията на разработване на силно консервативен, предпазлив и рестриктивен бюджет, подчинен на строго фискални цели. Напълно сме наясно със сложната международна икономическа и финансова обстановка, което е и основния мотив за такъв подход. Смятаме обаче, че такава висока степен на предпазливост създава съвсем слаби предпоставки за икономическо съживяване, ръст на заетостта, доходите и потреблението.

Залага се на ръст на приходите от над 2.52 млрд. лв. , но за 2/3-ти от този ръст се разчита на средства от Европейския съюз. Сериозните разлики създават съмнения за силно подценяване на националния принос, а акцентът върху европейските средства изисква радикални мерки за повишаване степента на тяхното усвояване.

Изключително атрактивното намерение за радикален ръст на капиталовите разходи с 43.8% изцяло се основава на средства от европейските фондове.

Залага се на изключително нисък бюджетен дефицит /1.3 % от БВП/, който е далече под необходимите нива дори в условията на криза и чийто размер блокира възможностите за предприемане на по-сериозни действия в областта на икономическата и социалната политика.

Същото задържане на възможностите се предопределя и от заложеното твърде ниско равнище на преразпределение през бюджета, което, ако се изключи вноската за ЕС, е едва 35.4% от БВП.

Увеличеното бюджетно финансиране на икономически дейности и услуги е съсредоточено почти изцяло в сектора на транспорта и съобщенията /846 млн. лв. спрямо общите 991 млн. лв./. Символичен е делът на промишлеността, строителството, селското стопанство, енергетиката и туризма.

Отново се задържа ръста на доходите – работни заплати, пенсии, социални плащания. Това за пореден път няма да позволи ръст на потреблението на домакинствата, а оттам и до съживяване на вътрешните продажби. Абсолютизирането на ръста на износа за икономическо съживяване не трябва да омаловажава ролята на вътрешното потребление.

Драстичен е спадът на преките чуждестранни инвестиции – за 2 години над 5 пъти. Притокът на чуждестранни инвестиции спадна не само поради консерватизма на инвеститорите и страха от кризата. За България, която е страна с най-ниски данъци и най-ниски доходи, отдръпването на инвеститорите се дължи очевидно на фактори от съвсем друго естество, напр. тромава административна система, висок корупционен риск, лоша инфраструктура, ниско равнище и качество на публичните услуги. Илюзия е да се счита, че ниските данъци са решаващия фактор за привличането на чуждестранни инвестиции, а още по-малко това важи за сериозните и

стратегически инвеститори. Ниският приток на ПЧИ ще бъде една от основните котви за ниските темпове на заетост и икономически растеж. В този смисъл буди недоумение подценяване значимостта на разработената от БАИ Стратегия за привличане на чуждестранни инвестиции.

Предвидените в бюджета 73 млн. лв. за финансиране на активни мерки на пазара на труда са крайно недостатъчни. Отново ще се разчита на европейските средства, но въпреки това се прогнозира запазване на сегашното равнище на безработица.

Много силно се разчита на дълговите инструменти, като се създава възможност сегашния държавен дълг около 10.6 млрд. лв. към 31 август т.г. да нарасне до 15.3 млрд. лв. в края на следващата година. Това налага изключително добре обмислени решения, както за размера на дълга, така и за условията на обслужване.

За пореден път се предвижда радикално снижаване на минималното равнище на фискалния резерв / от 4.5 млрд. лв. на 3 млрд. лв. /. В такава ситуация вече е крайно необходимо да се прецени кой е „санитарния минимум” на фискалния резерв и как да се увеличи контрола върху изразходването на резерва.

Остават съществени резерви в областта на данъчната политика. Пропускат се важни приходиизточници, като данъка върху финансовите трансакции /вече силно популярен в международен мащаб и възприет от Европейската комисия/, прогресивното подоходно облагане, съчетано с необлагаем минимум, облагането на хазарта и др. Предвижданото увеличаване на акциза върху природния газ за производство на топлоенергия /дори и при комбинирано производство с ел.енергия/ не е в унисон с директивите на ЕС, предвижданите промени при облагане с ДДС в областта на туризма силно ще затруднят дейността на туроператорите. За поредна година не се предвижда увеличаването на стимули за доброволно пенсионно и здравно осигуряване, застраховки „Живот” , както и при осигуряване за безработица и квалификация. Отново не личи възприемането на нашето предложение за ръст на необлагаемия размер на ваучерите за хранене от 60 лв. на 80 лв.

Заетост и пазар на труда

В сферата на заетостта и пазара на труда правителството не предлага нищо ново като подход, мерки и политики. Разчита се на естественото влияние на постепенното повишаване на инвестиционната и производствената активност в рамките на икономическата цикличност, а финансирането на активни мерки трайно се преориентира към средства от ЕС.

В доклада са очертани само основните хоризонти в количествените параметри на заетостта и безработицата (2011 г. – продължаващи негативни тенденции, 2012 г. – стабилизиране на заетостта при високо равнище на безработица и 2013 г. – първи симптоми на подобрение). Никъде не се анализират изключително тревожните промени в структурните и качествените характеристики на безработицата и заетостта, а те трябва да се имат предвид, както от гл.т. на прилагането на антициклични мерки, така и от гл.т. на дългосрочните цели и ангажименти по Стратегия „Европа-2020”.

Първо. Отново на преден план изпъква проблемът с младежката безработица, след като по този показател България имаше определено добри постижения (през 2008 г. тя спадна до 12.7%). Само за две години обаче стойността на коефициента на безработица във възрастовия диапазон 15-24 скочи над 2 пъти и в началото на 2011 г. се приближи до 30%. Безспорно кризата засегна с особена сила младите, които все по-трудно намират реализация след завършване на средно или висше образование.

Второ. Броят на обезкуражените лица от 149,9 хил. през 2008 г. постоянно нараства, за да достигне 232,7 през второто тримесечие на 2011 г. Силно се влошават качествените характеристики на контингента безработни, което ярко свидетелство за ниската конкурентоспособност на българския пазар на труда.

Трето. Над 1/3 от безработните са с основно и по-ниско образование. Коефициентът на безработица сред лицата с основно образование е 23.4%, а сред тези с начално и по-ниско образование – 48.9% (данни за второ тримесечие на 2011 г.). Съответно на това и коефициентът на заетост при тези лица е изключително нисък - с основно образование е 18.4%, а с основно и по-ниско – едва 8.6%. На практика това означава, че шансовете им да се реализират на първичния пазар на труда са нищожни.

Четвърто. Вследствие на негативните тенденции на пазара на труда относителният дял на продължително безработните (от 12 до 23 месеца) представлява 24.3%, а на тези с две и повече години престой – 32.4%, или общо над 56% от безработните вече до голяма степен са загубили своите

трудова навика и умения, което означава, че адаптацията и реинтеграцията им ще изисква допълнителни средства и усилия.

На фона на тези тревожни статистически факти констатираме, че вече трета поредна година бюджетното финансиране на активни мерки на пазара на труда е сведено до 0.09% от БВП. Предвидените в Бюджет-2012 г. 73 млн. лв. са крайно недостатъчни, за да се преодолеят задълбочаващите се проблеми при уязвимите и неравностойни групи безработни, кумулиращи няколко риска и негативни характеристики.

Във все по-голяма степен за преодоляване последиците от кризата правителството разчита на средства от ОП „Развитие на човешките ресурси”. Досегашната практика обаче показва, че усвояването на средства по програмата е незадоволително от гл.т. на очакванията.

Основната цел на ОП „РЧР” е повишаване на квалификацията, знанията, уменията и адаптивността на работната сила с цел по-висока производителност на труда. До септември 2011 год. са договорени средства в размер на 717 911 хил. лв., в обучение са включени 130 652 лица. Реално изплатените досега средства са 95 690 хил. лв.

За 2012 год. са предвидени за усвояване 400 млн.лв. Сериозно ни безпокои факта със забавянето на плащанията по отделните схеми.

Най-интересното е, че в Доклада от ситуацията на пазара на труда се прави опит да се извлекат определени дивиденти – „в резултат от оптимизирането на заетостта се постига растеж на производителността на труда”, а при ограничения растеж на доходите това има „благоприятно влияние върху разходите на работодателите за труд”. Ефектът е безспорен – **продължаващо подобрене на разходната конкурентоспособност**, но това ли е механизмът за постигането на правителствените приоритети, очертани по-нататък в доклада: високи нива на трудова заетост, социално включване и териториално сближаване, изграждане на конкурентоспособна икономика, базирана на знанието и иновациите?

В този контекст твърде декларативна изглежда формулираната **Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”**. Възприемането ѝ като национален ангажимент предполага тъкмо обратното – съсредоточаване на усилия и ресурси към решаването на конкретните български проблеми в сферата на образованието и заетостта. Пренасочването на ограничен финансов ресурс към дейностите образование и култура за сметка на националната отбрана

и вътрешна сигурност вероятно цели да индикира началото на подобна политика, но конкретните сфери на приложение не са очертани, което по-скоро води до асоциации от рода на „спешно запълване на дупки“, отколкото активизиране на инвестициите в човешки капитал.

Добрите намерения за сериозен ръст на капиталовите разходи, главно по линия на Националния фонд за реализиране на европейски проекти и програми, дават основания за очакван положителен ефект върху заетостта, но още веднъж подчертаваме, че натрупаните структурни проблеми на пазара на труда не могат да бъдат решени единствено и само по този път.

Политика по доходите

Приоритетите, параметрите и действията в областта на политиката на доходите – принципи, политики и механизми – които са предмет на засилен обществен интерес и са една от основните области за водене на тристранен социален диалог на национално равнище между правителството, работодателските организации и организациите на работниците и служителите, почти не са разгледани в Доклада.

Констатациите за нарастваща средна работна заплата в частния сектор в номинално и реално изражение са верни, но те се дължат почти изцяло на структурните промени в заетостта. В този смисъл вярна е и тезата, че правителствената политика на замразяване на доходите и ограничаване на разходите в обществения сектор обуславя като цяло динамиката на заплатите и доходите в страната.

От Закона за държавния бюджет и Доклада към него става ясно, че промяна в политиката по доходи не може да се очаква:

- ✓ **Не се предвижда увеличение на минималната работна заплата за страната;**
- ✓ **Няма да се извърши актуализация на пенсиите и да се увеличи или премахне тавана на максималната пенсия;**
- ✓ **Всички видове плащания в системата на социалното подпомагане остават непроменени;**
- ✓ **Повишаване на заплатите в бюджетния сектор може да се търси единствено по линия на оптимизиране (т.е. намаляване) на заетостта;**
- ✓ **специално за държавната администрация – като следствие от въвеждането на нов модел на организация на работните заплати.**

В обобщен израз – „стратегическата цел на политиката е запазване на жизненото равнище, доходите и социалната сигурност на българските граждани в съответствие с възможностите на икономиката и бюджета и постепенното им повишаване чрез утвърждаване на сектора на социалната икономика и проявите на корпоративна социална отговорност“.

КНСБ не може да одобри бюджет, който трета поредна година цели запазване на жизненото равнище, а това естествено не може да се случи - при покачващите се цени на основни хранителни стоки и енергоносители. На прояви на корпоративна социална отговорност едва ли единствено можем да разчитаме, след като някои работодателски организации систематично и целенасочено провалят всички опити да се постигне съгласие между социалните партньори по механизъм за определяне на минималната работна заплата за страната. Вследствие на това, нетният размер на МРЗ продължава да бъде под реалния официален праг на бедността (231 лв. за 2011 г.), а нов такъв за следващата 2012 г. не е предлаган за одобрение в НСТС.

Затова ние разглеждаме повишаването на МРЗ от 240 на 270 лв. от първи септември т.г. само като една положителна първа стъпка, която трябва да бъде последвана от ново повишение до 290 лв. от началото на следващата година. Това само отчасти ще компенсира ниските доходи от труд, а очакваното съотношение на минималната към средната работна заплата ще нарасне до 37%. КНСБ за пореден път се противопоставя на неверните твърдения за негативен ефект върху пазара на труда от висока, обективно доказана стойност на минималната заплата в зависимост от социални и икономически критерии.

Правителството продължава да натрапва на реалния сектор като единствен ориентир в договарянето на заплатите производителността на труда, при това обвързката е непоследователна, а още по-неясно е как ще се съвмести тази политика със стимулиране на заетостта, при условие, че практиката показва обратнопропорционална зависимост – с повишаване на заетостта, темповете на производителността на труда спадат.

По отношение на заплатите в бюджетния сектор ни се предлага текст, според който „от 2012 г. разходите за заплати, други възнаграждения и задължително социално осигуряване по бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити по републиканския бюджет да се обединят в общ бюджетен кредит за разходите за персонал“. Изтъкнатата цел – по-голяма гъвкавост при тяхното управление – не е достатъчно ясна и не ни удовлетворява. КНСБ счита, че обединяване в общ бюджетен кредит

на разходите за персонал биха имали по-скоро отрицателен ефект от неефективното им използване, недостатъчна детайлна информация и може би проблеми по преводите и събираемостта на социалните осигуровки. Нещо повече, считаме, че този подход цели да завоалира някакви недеklarирани намерения на правителството, тъй като в ПЗР на проектозакона много ясно е казано, че практиката на определяне на месечни максимални размери на разходите на разпоредителите с бюджетни средства, ще продължи. Тогава за каква свобода и гъвкавост може да се говори? По тези съображения не подкрепяме тази така наречена „техническа промяна” **без допълнителни разяснения, включително и относно ролята на колективното договаряне при променените условия.**

Неясно в бъдещето остават и намеренията за по-голяма сигурност и включваща политика чрез развитие на „устойчив сектор социална икономика”. Нищо конкретно като записи, мерки и политики в тази посока не може се открие в проекта на бюджет за 2012 г., следователно можем да разглеждаме горепосочения цитат като чиста фразеология без съдържателна стойност. Още повече, че разработената и внесена за обсъждане в НСТС Стратегия по тази материя все още отлежава незнаяно къде, а за нас това е сигнал за липса на политическа воля за по-голяма активност в това направление.

Изключително важно за нас е как ще изглежда т.нар. нов модел за организация на работните заплати в държавната администрация. До момента моделът се разработва в затворен кръг, без наши представители. Категорично настояваме моделът да не се приема преди да е обсъден с нас и преди да е взето под внимание нашето становище.

Не на последно място, обръщаме внимание върху необходимостта от действия и мерки, вкл. и с бюджетни и данъчни инструменти в посока стимулиране на вътрешното потребление, каквито бяха проведени от много други държави. Заложеният нулев номинален годишен ръст на заплати, пенсии и гарантирани плащания не подкрепя с нищо оптимизма на правителството за възстановяване потреблението на домакинствата.

Политика за социална защита

По философията на бюджета

Разчетите в проектобюджета са направени въз основа на очаквания за задържане на заетостта на ниското равнище от 2011 г. Това означава, че в най-оптимистичния вариант осигурените лица ще трябва да останат на нивото от 2011 г., когато те намаляха с 50 хиляди човека;

Залага се на нисък растеж на средната работна заплата и въобще на задържане на доходите от всички източници. Особено фрапираща става ситуацията при пенсиите;

Доходите в публичния сектор ще се изменят (нагоре или надолу?!) „в зависимост от икономическото развитие и фискалната позиция на страната”;

Доходите в бюджетния сектор дори до равнище индивидуална работна заплата ще се определят „в зависимост от реформите за оптимизиране на структурите и числеността”;

Прилага се правилото за утвърждаване на допустими максимални размери на задълженията на разпоредителите с бюджетни кредити и на конкретни правила за промяна на общата сума на задълженията и за компенсирани промени в рамките на сумите. Това ще бъде категорично валидно и за разходите за труд.

Амбициите са насочени преди всичко към намаляване на разходите и към обслужване на фиска. Никакви усилия и специално внимание към подобряване социалната защита на населението, нещо повече в реално изражение параметрите на тази защита ще отбележат спад през следващата година, независимо от сравнително умерените предвиждания за инфлацията. На системите и инструментите за социална защита на населението за пореден път националният бюджет за 2012 година гледа като тежко финансово бреме, което трябва да се овладява и ограничава, а не като инвестиция в развитието на икономиката и в овладяването на последиците и проявленията на неотшумяващата криза. Плахите очаквания на правителството за известно съживяване на потребителското търсене при такъв подход по отношение на социалната компонента на бюджета, няма как да бъдат реализирани. Специално ще отбележим и ангажимента за понататъшно преместване на данъчната тежест от преките към косвените данъци, една меко казано неразумна политика, водеща към непоправимо обществено разслоение и задълбочаваща се бедност (данните от STAT/10/95 от 28 юни миналата година, много ясно показват уникалността на българската данъчна политика и бремето, което носят гражданите). Освен това, отново вследствие на влошените условия на пазара на труда, реалните разходи на домакинствата за закупуване на стоки и услуги ще нараснат до 0.6% през настоящата година и с до 1.9% през 2012 г., а в същото време няма ясни ангажименти за компенсиране на тези повишени разходи на домакинствата.

С оглед на горното, **КНСБ намира философията на проекта за бюджет за 2012 година и заложената там политика на социална защита като крайно недостатъчно съобразена с обективните социални потребности на страната и на населението.** Конфедерацията оценява този подход като контрапродуктивен и твърде опасен, доколкото това са тенденции, повтарящи се вече в трети пореден бюджет на настоящото правителство.

По параметрите на проектобюджета

В Доклада на МФ към проекта, както в самия проект на бюджет за следващата година не се проследяват отчетливи мерки и усилия за подобряване на приходите. Особено в частта осигурителни приходи. Няма дори и коментар за трайното разстройство на осигурителните финанси. **Всички самостоятелни фондове на ДОО,** с изключение на този за трудова злополука и професионална болест, **бележат нарастващ дефицит,** но по този въпрос липсва всякакъв коментар. Декларациите в края на доклада, че ще се разчита на все по-висока събираемост на данъчните и осигурителните приходи не е подплатена с нито един пример, нито на конкретно постижение, нито на бъдещо намерение, действие или мярка. Отсъства всякаква информация и за натуралните показатели (отчетни и планирани), на базата на която са направени разчетите за приходи – броя на осигурените лица, осигурителния доход, равнището на заетост и нивото на събираемост. Не може да се борава само със стойностни показатели без да се знае какво стои зад тях. КНСБ неколккратно поставя въпроса за информираността на социалните партньори, за надеждността на данните с които всички боравим, но той остава отворен. НАП не предоставя писмени становища, нито писмена информация по тези въпроси. Представителите на НАП и МФ в НС на Националния осигурителен институт никога не предоставят за предварително разглеждане параметри по текущо и очаквано изпълнение на приходите в осигурителния бюджет, нито пък се предоставят за обсъждане съществуващи трудности и целеви мерки за подобряване на съвместните действия и на събираемостта.

Общо за функция Социално осигуряване, подпомагане и грижи за 2012 г. се планират 10 113, 0 млн лв. или 35, 8% от общите разходи. В сравнение с плана за настоящата година (9736,7 млн.лв.) е налице номинално нарастване, но е налице намаление на дела в общите разходи на държавата – от 37,0% на посочените 35,8%.

Разгледани като относителен дял към БВП на страната тенденцията на свиване е отчетлива – от **13,2 % в 2010, на 12,6 % в 2011 г. и на 12,4 в плана за 2012.** Становището за липса на амбициозна социална компонента в проекта на бюджет за 2012 г се потвърждава. И без това недостатъчните социални амортизатори на тежестите и въздействията от кризата се ограничават допълнително.

Разходите за пенсии, заложен в проекта възлизат на 7 270,0 млн.лв. и са с 238 млн.лв. в повече от плана на настоящата година, в който повишените разходи от промяната на вдовишките добавки не са отразени. Спрямо очаквания разход за настоящата година сумата е в повече със 170 млн.лв. По-важното, обаче, е, че продължава тенденцията на спад на разходите за пенсии като дял от БВП на страната - **10,1 % в 2010, 9,2% в 2011 и 8,9 % в плана за 2012 година.**

За трета поредна година се суспендира чл. 100 от КСО и осъвременяването на пенсиите. Така коефициентът на заместване при пенсиите на нетна основа устойчиво спада – от **58, 4 на сто през 2010, през 57,1 на сто през настоящата година и до 56 на сто през следващата 2012 г.** Това е един много ясен атестат за държавните политики в областта на адекватността на пенсиите, респективно на изпълнението на общите европейски ангажменти, цели и ценности!

С оглед на посочените параметри независимо, че се очаква нарастване на средния размер на пенсията на един пенсионер (от 266,78 лв. очаквано за тази година на 273, 32 лв. за 2012 г.) с проектобюджета за следващата се залага отрицателен ръст на пенсиите при прогнозираната средногодишна хармонизирана инфлация от 3,2 на сто. Тук е мястото да отбележим, че очакването на ръст в средния размер на пенсията на един пенсионер изобщо не е показател за ръст на пенсиите и не само защото при липсата на компенсаторни мерки и политика на осъвременяване и поддържане покупателната способност на пенсиите той отразява единствено влиянието на размерите на новоотпуснатите пенсии (те като правило са по-високи) и нелогичното и дискриминационно решение за „вдовишките добавки”, а защото за някакво подобрене на адекватността на пенсиите може да се говори само на основата на нещо, което е получил всеки отделен пенсионер, което се е случило за последен път в 2009 г.

Тенденцията на не толкова значително, но отчетливо **абсолютно и относително намаление** се проследява и при планираните средства за социални помощи и обезщетения (плюс резерв) – при 1948, 4 млн.лв. за 2010 г. или 2,7 % от brutния вътрешен продукт, за 2011 г. 1945, 5 млн.лв. или 2, 5 %, за следващата година се планират 1 944, 4 млн. или 2,4 % от БВП. Не може да се оспори, че в стремежа си към рестрикции по отношение разходите със социално предназначение, правителството е безмилостно последователно. При това, за да си гарантира допълнително поставените цели в това отношение, то замисля нормативни изменения, засягащи правата на гражданите, които напускат границите не само на правилата и принципите на осигуряване, но и на здравия разум и грижата за дългосрочните последици от едно или друго политическо решение. Няма как по друг начин да се оценят предложенията на финансовия министър за изчисляване размерите на краткосрочните обезщетения от далеч не краткосрочни периоди, които в случая на безработицата отиват доста далеч – при изискване за 9 месеца осигуряване през последните 15 и максимален срок на обезщетението от 12 месеца, се предвижда 24 месечен референтен период на база за изчисляване размера му.

За социалните програми, изпълнявани от системата на МТСП, са предвидени 791, 7 млн.лв. при 784 727 хил.лв. за настоящата година. Минималното увеличение на масата от тези средства с около 7 млн.лв. по никакъв начин няма да повлияе на повишаване качеството на програмите, администрирани от министерството и неговите структури. Със сигурност пред предизвикателство ще се окаже гаранцията на правата на гражданите по Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейните помощи за деца, Закона за закрила на детето и пр. Средствата за реализиране правата на гражданите по изброените закони остават замразени, извън едно леко увеличение на средствата по Закона за помощите на семействата с деца.

Желязното правило на бюджетната политика, да бъдат ограничавани разходите е ясно очертано и тук – нито лев повече от тази година да не се харчи, а всички минимално гарантирани плащания остават на непроменени те си от няколко години равнища.

Категоричната констатация на КНСБ е, че ресурсите със социално предназначение в проекта на Закон за Държавния бюджет за 2012 г. по никакъв начин няма да облекчат товара на последствията от кризата върху трудовите хора и гражданите. Техните доходи по всички линии, в т.ч. по програмите на социалното министерство остават номинално замразени и реално намалени. Така загубата на покупателна способност у населението не само няма да се възстанови, но ще се задълбочи, бедността ще се разрасне, а България ще си стои на опашката по жизнено равнище и доходи на населението, въпреки потупванията по рамото за самоцелните фискални върхове.

За КНСБ няма съмнение, че социалната компонента в националния бюджет за 2012 година продължава да е силно подценена. Бюджетните параметри не гарантират адекватен на потребностите на хората и на икономиката капацитет на системите, призвани да инвестират в социалната еднородност на обществото и овладяването на последиците от кризата, както и да способстват икономическото оживление чрез пазара на стоки и услуги.

Българското правителство за пореден път пропуска шанса през бюджет 2012 да демонстрира смелост и амбиция чрез инвестиции в социалната защита на населението да постигне позитивно въздействие върху общата икономическа ситуация и националната стопанска дейност, което според КНСБ е сигурен залог за успешно справяне с кризата.

Сектор селско стопанство

В началото на становището посочихме слабото внимание, което проектобюджетът обръща на реалния сектор. За по-голяма конкретизация ще посочим нашите силни смущения по примера на развитието на селското стопанство.

Проектът на бюджет на МЗХ за 2012 г. не отразява реалните потребности на ведомството, така че средствата да са достатъчни за изпълнение на поставените държавни задачи. Намалението на бюджета на МЗХ за 2012 г. с 13 милиона лева отново ще генерира много проблеми и трудности.

Сериозно се затруднява дейността на „Напоителни системи” ЕАД, ДП ”Кабийок”, Селскостопанска академия, ИА „Борба с градушките”, БАБХ и др.

Сред изброените политики, провеждани от МЗХ, липсват хидромелиорациите, което означава , че и в този бюджет не са предвидени средства за поддръжка на обектите за предпазване на вредното въздействие на водите - публична държавна собственост.

В проектобюджета са заложили оскъдни средства за научна дейност. Средствата, които МЗХ ще разпредели за ССА отново ще са крайно недостатъчни за осъществяване на научната , приложната , обслужваща и спомагателна дейност в областта на земеделието, животновъдството и хранителната промишленост.

Отчитайки необходимостта от осигуряване на подпомагане с национални средства в сектор Земеделие, произтичащо от факта, че българските земеделски производители за 2011 г. ще получат 50% и за 2012г. 60 % от подпомагането с директни плащания, в сравнение с производителите в старите държави – членки на ЕС, с цел осигуряване на предвидимост за бъдещата дейност на земеделските производители и повишаване на тяхната конкурентноспособност се подписа Споразумение относно финансовата рамка за 2012г. за сектора от правителството и браншовите организации в отрасъла за общо национални средства - 500 295 904 лв- национални доплащания и държавни помощи. В проекто бюджет 2012г. са предвидени средства в размер 340,1 млн. лв за изплащане на средствата по одобрените държавни помощи, за национални доплащания и за специфично подпомагане.

Алармираме , че отново 78% от заделените средства от държавния бюджет за национални доплащания ще отидат в 3,4 % от земеделските производители и ще бъдат лишени дребните земеделски производители-зеленчукопроизводители , животновъди , картофопроизводители и др.

Извършваното през годините неколкратно оптимизиране на числения състав на практика доведе до установяване на така наречения „санитарен минимум”. Значителна част от висококвалифицираните специалисти неоснователно бяха уволнявани или сами прекратяваха трудовите или служебни правоотношения поради все по-ниското и неадекватно заплащане.

С оглед на необходимата яснота и прозрачност и справедливо разпределение на държавните средства **настояваме** с цел разрешаване на тревожните социални въпроси да бъдат извършени наложителните корекции в бюджета на МЗХ .

- В проектобюджета на Р България за отрасъл „Земеделие” да се осигурят достатъчно средства с цел финансиране на дейностите от обществен интерес – превантивни мерки за предпазване от вредните въздействия на природните бедствия, контрол на качеството на храните, предпазване от болести и вредители, обслужваща и научно-изследователска дейност,
- Да се заложат необходимите средства за:
 - увеличение на всички работни заплати -минимум с 10 %
 - изпълнение на произтичащите за МЗХ задължения от Закона за водите в размер на 12 милиона лв;
 - научна дейност , отговарящи на потребностите на ССА
 - ССА да бъде автономна структура в системата на МЗХ
 - подпомагането на земеделските производители да се извършва на базата на подписаното Споразумение – определени средства в размер на 500 295 904 лв при равнопоставено участие на всички браншови организации.
- Всички промени, засягащи трудовите отношения, както и финансовите разчети на отделните звена на МЗХ да се обсъждат със социалните партньори в Отрасловия съвет по социален диалог.

Здравеопазване

В проектобюджета се предлага разходите за функция „Здравеопазване” за 2012 год. да бъдат 3 261,6 хил.лв. (4% от БВП), процент далеч по-нисък от средно отделения в страните членки на Европейския съюз. Отново отделените публични средства ще са крайно недостатъчни и българските пациенти ще продължат да дофинансират системата без ясни правила и критерии.

По проекта за бюджет на Министерство на здравеопазването

Предлаганите 458 185,0 хил.лв. са с 253 815,0 хил. лв. по-малко (35,65%) спрямо 2011 год.

Действително голяма част от средствата ще се компенсират от факта, че определени медицински дейности ще бъдат финансирани през 2012 год. от НЗОК вместо от Министерство на здравеопазването.

Предлаганите средства са крайно недостатъчни за ангажиментите и дейностите, които по закон са възложени за осъществяване чрез бюджета на Министерство на здравеопазването:

- Няма да има никакво увеличение на средствата за опазване и контрол на общественото здраве, стационарната психиатрична помощ, спешната помощ, диагностицирането и преработката на кръв и кръвни продукти, осигуряване на медико-социални грижи за деца в неравностойно положение от 0 до 3 години, организационно и финансово подпомагане на българските граждани с репродуктивни проблеми, трансплантации в чужбина, лечение на деца в чужбина и други.

Припомняме, че лечебните заведения, по чл. 5 от Закона за лечебните заведения, приключиха 2010 год. с неразплатени сметки и дългове, като същото се очаква да бъде факт и през 2011 год. Предлага се да няма промяна на възнагражденията на работещите в тях за четвърта поредна година (не се изпълни предвиденото в Закона за държавния бюджет за 2010 год. десетпроцентно увеличение на възнагражденията на работещите в ЦСМП).

- Няма да достигнат и средствата предвидени за държавна отговорност, изпълнявани от преобразуваните заведения за болнична помощ (за лечение на пациенти в интензивни отделения, решения на ТЕЛК, болни преминали през спешни отделения и други). Сумите бяха намалени през 2011 год. въпреки повишените цени на редица стоки, услуги, електроенергията и други.
- Няма да могат да бъдат реализирани добрите намерения на Министерство на здравеопазването за увеличение на заплащането на специализиращите лекари съгласно наредба № 34/ 2006 год. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Това означава по-малко места за специализация, финансирани от държавата, по-малко специалисти през следващите години и поради липсата на перспектива все повече млади лекари да потърсят реализация извън страната.

КНСБ не приема предложени проект за бюджет на Министерство на здравеопазването за 2012 год. и настоява за увеличаване на средствата за ЦСМП с не по-малко от 20 на сто .

По проекта за бюджет на НЗОК

В предложени проект за бюджет на НЗОК за 2012 год. в приходната част се предвижда 1 673 653,1 хил.лв. приходи от осигурителни вноски и 941 126,0 хил.лв. трансфери за здравно осигуряване от централния бюджет. За поредна година осигурителната тежест се поема от работещите и работодателите около 2 млн. 400 хил., а тези които осигурява държавата – пенсионери, деца, ученици, студенти, държавни служители и други около 4 млн. 200 хил. се осигуряват на символични суми.

В проекта на бюджета на НЗОК за 2012 год. разходите за здравноосигурителни плащания на :

- Извънболничната помощ, денталната помощ, медико-диагностичната дейност се запазват същите, както през 2009 и 2010 год. Следователно остават същите регулативни стандарти, недостиг на направления за консултации със специалисти и медикодиагностични дейности и конфликти между медици и пациенти.
- Увеличението за средствата за лекарства и медицински изделия за домашно лечение със 100 000 хил.лв. е за сметка на прехвърляне на плащания, извършвани от Министерство на здравеопазването.

В крайна сметка, средствата отделени за извънболнична помощ, дентална помощ, медикодиагностична помощ се оказват по-малко от тези за лекарства и медицински изделия за домашно лечение.

- Предвиденото увеличение с 250 млн. лв. за болнична помощ е за сметка на средства получавани от болниците до 2012 год. от Министерство на здравеопазването, т.е. реално няма никакво увеличение. Още повече, че през 2011 год. лечебните заведения получиха близо 70 000 хил.лв. неизплатени задължения за 2009 год.

За КНСБ предложеният проект за бюджет на НЗОК за 2012 год. е неприемлив , тъй като няма да осигури достъп до качествени медицински услуги на българските граждани.

Ние предлагаме:

- Конкретни мерки от компетентните органи за намаляване броя на лицата с прекъснати здравноосигурителни права.
- Изравняване на здравноосигурителната вноска на лицата осигурявани от държавата, с тези плащани от работниците, служителите и работодателите.
- Облагане със здравноосигурителни вноски на лица без трудови и приравнени с тях договори, получаващи средства от наеми, ренти, дивиденди и други, освен ако не са осигурени на друго основание по ЗЗО.

Предлаганият Проект за бюджет за 2012 год. за функция „Здравеопазване” с нищо няма да подобри българското здравеопазване, а ще задълбочи тежкото финансово положение на лечебните и здравни заведения, българският пациент ще продължи да доплаща без ясни правила и критерии за лечението им.

Средно образование

В проектозакона за държавния бюджет 2012 предложеният размер на разходите за средно образование е недостатъчен. Това ще затрудни провеждането на цялостен учебно-възпитателен процес и ще влияе негативно на качеството на обучение и възпитанието на учениците и децата.

КНСБ предлага:

1. Увеличение на Единния разходен стандарт за финансиране на дете и ученик с 10%, считано от 01.01.2012 г. Дефиниране на основните компоненти на Единния разходен стандарт;
2. Увеличение на работната заплата на персонала в системата на средното образование с 10% от м. януари 2012г.;
3. Подновяване ИКТ в училищата в размер на 5 млн. лв. Достъпът до ИКТ да е не по-малко задължителен от наличието на учебници;

4. Създаване на фонд „Образование” за подпомагане на училищата в малките населени места в размер на 5 млн. лв.;
5. Целеви средства от Бюджета за увеличаване на минималната работна заплата от 01.09. 2011г. и планиране на такива за 2012г. ;
6. При увеличение броя на децата през учебната година в дадено училище, на същото да се осигуряват допълнителни средства съобразно стандарта, като целеви от РБ. Да не се изземват средства от училищата при напускане на ученици в рамките на учебната година. ;
7. При условие, че са осигурени другите разходи, от делегирания бюджет на училището, детската градина, или обслужващото звено, да могат да се извършват основни ремонти и да се придобиват дълготрайни активи за сметка на средства с източник остатъци от предходни години, преминали в преходен остатък единствено след решение на Общото събрание на колектива;
8. Представители на учителските синдикати към КНСБ да участват в контрола по изразходването на средствата от фондовете и програмите на ЕС за системата на средното образование.

В условията на финансова и икономическа криза, КНСБ подкрепя политиката да се инвестира в образованието на подрастващото поколение. Осигуряването обаче на горепосочените допълнителни средства и предприемането на другите мерки ще позволи нормалното протичане на учебно-възпитателния процес.

Политика по отношение на държавната администрация

КНСБ категорично не приема заложената в проектобюджет 2012г. политика по доходите за работещите в държавната администрация и недостатъчната издръжка на нейните функции и дейности.

„Замразяването” на размера на работните заплати за четиригодишен период и реалното намаляване на доходите чрез ползване на неплатен отпуск или намалено работно време в някои общински администрации през предходната година нанесе чувствителен удар върху стандарта на работещите. Не може да се говори за жизнен стандарт за държавна администрация при заплати на някои основни длъжности в размер на 400

– 450 лв. - гл. експерт и 300 – 370 лв. – гл. специалист в структури на държавната администрация; около 440 лв. за социален работник (АСП); малко над минималната работна заплата – за работещи в заведения за социални услуги (за деца, за възрастни хора, за хора с увреждания).

Заплатите, които се получават в голяма част от структурите на държавната администрация за длъжности по трудово и служебно правоотношение (ОА, АСП, АЗ, Архиви, ЕСМИС, МВР, места за лишаване от свобода и др.), не отговарят на изискванията за заемане на държавна служба. Не малка част от тази администрация работи при специфични условия на труд, сериозно психическо натоварване и йерархически отговорности, породени от спецификата на държавното управление.

Настояваме:

1. Да се коригира Бюджет 2012 г., като се заложи нарастване на средствата за заплати в държавната администрация (централна и местна) с темпа на нарастване на минималната работна заплата за страната, като се позоваваме на следните аргументи:

➤ Задържане на заплатите в държавната администрация на нивото от юли 2008 г. Липсва компенсиране на заплатите дори с процента на инфлация за периода.

➤ От 2008 г. досега се извършиха няколко поредни съкращения на щата в системите на държавното управление, водещи до допълнително натоварване на работещите в администрацията без икономии от тези средства да отидат за увеличаване на заплати, така както бе заявено от представители на Министерски съвет.

➤ Орязаните с 20% разходи през 2010 г. се отразиха неблагоприятно и върху доходите на част от работещите в администрацията и особено на работещите в местната администрация.

➤ Увеличението на минималната работна заплата от 240 на 270 лева без да са предвидени действия за увеличение на средствата за заплати снижава нивото на средната работна заплата в публичния сектор от една страна и затваря ножицата в заплащането на помощния персонал и специалистите и експертите в администрацията.

2. Икономията от средства за заплати, породени от съкращения в държавната администрация да се използват за увеличение на заплатите на останалите служители.

3. В разходните стандарти за заведенията за социални услуги – да се заложат достатъчни средства за издръжка на заведенията като дейност и за увеличаване на заплатите.

4. Да бъде представен за обсъждане новия модел на заплащане в държавната администрация. Категорично настояваме моделът да не се приема преди да е обсъден с нас и преди да е взето под внимание нашето становище.

Заклучение

Проектът на бюджет 2012 е разработен в сложна международна икономическа и финансова обстановка. Започналото бавно възстановяване от световната криза сега е изправено пред нови предизвикателства, като сериозните дългови проблеми на редица държави. Всичко това се оценява от КНСБ.

Въпреки сериозните обективни трудности, за КНСБ този бюджет е неприемлив. Той е изключително консервативен, предпазлив и рестриктивен, подчинен на строго фискални цели. Всичко това не създава необходимите предпоставки за икономическо съживяване, ръст на заетостта, доходите и потреблението.

Застава се в пасивна, изчаквателна позиция, подценява се ролята на държавата, разчита се на външни фактори за изход от ситуацията.

Залага се крайно нисък бюджетен дефицит, който не позволява провеждането на прогресивни политики в икономическата и социалната област.

Отсъстват стимули за развитието на икономиката.

За поредна година се задържа ръста на доходите – работни заплати, пенсии, помощи и обезщетения.

Силно е подценена ролята на вътрешното потребление като фактор за икономическо съживяване.

Крайно недостатъчни са мерките и средствата за ръст на заетостта и намаляване на безработицата.

Остават сериозните проблеми с финансирането на здравеопазването и образованието.

Влошава се ситуацията в държавната администрация.

За КНСБ този бюджет няма да допринесе за излизане на страната ни от кризата.

28 октомври 2011г.

София